

Ko je nebo previsoko in zemlja pretrda

(Rudi Uran, 2008)

na sporedu v Portorožu:
sobota, 3. oktober, ob 13:00

"Srebrenica. Težka beseda za mesto. Pretežka. Tako težka, kot je težka njena srebrna ruda. Težja za vsak šrapnel in granato, ki sta jo zadela, in težja za vsak liter krvi, ki ga je popila njena zemlja. Srebrenica. Težka beseda vsakomur, ki jo je videl. Še težja njim, ki so jo preživeli. Nič ni lahko, kadar se govori, poslušaj, čuti, vidi Srebrenico. Teško je. Tako teško, da tudi danes upočasnjuje mladega človeka, ki s ciljem, ne glede na breme, pluje skozi življenje. In živi v Srebrenici in z njo, z vsem njenim bremenom. Z vsakim gramom rude, kosom šrapnela, z vsakim litrom krvi in kapljo solza." - Elvis Selimović, scenarist (uvodni zapis iz filma)

Dželaludina Pašić, študentka menedžmenta iz Tuzle, Edin Ikanović in Mirnesa Čerimović, ki študirata pravo v Srebrenici, ter Sadmira Nukić, diplomant prava, ki si želi opraviti pravosodni izpit, so bili med 11. in 16. julijem leta 1995, ko se je dogajal genocid v Srebrenici, v mestu ali po bližnjih vaseh nastanjeni skupaj s svojimi bližnjimi. Predstavljajo se s polnim imenom in številom članov družine. Njihova iskrena pričevanja tragične dogodke predstavljajo osebno, po spominih, ki so jih živeli kot otroci, stari od sedem do 12 let.

Scenarist Elvis Selimović je potreboval štiri mesece, da je v Vzhodni Bosni in Hercegovini našel sogovornike, štiri mladenke in mladeniče. Prebivalci mesta so namreč grozljive izkušnje zakopali globoko vase in so o njih redko pripravljani govoriti. Pogum jim jemlje občutek manjvrednosti, ki so ga bili deležni najprej od srbskih agresorjev in tudi od pripadnikov mirovnih sil, z distanco pa je občutek poglobila tudi vsa bližnja in daljna okolica. Rudi Uran, sicer likovnik in oblikovalec ter danes tudi avtor dveh glasbenih dokumentarcev (*4 koncerti za Buldožer, Vlada*), je svoja prizadevanja v letu 2007, da bi z dobrodelno dražbo pomagal otrokom iz Srebrenice, kasneje nadgradil v film. Pretresljive izpovedi predstavlja v črno beli tehniki, prepleta jih s pobledelimi barvnimi arhivskimi posnetki in uokviri s podobami

še vedno razrušenega mesta. Pripovedovalce postavlja v ospredje in jim daje legitimno besedo. Poglobljeno raven dožemanja zgodb dosega z glasbo, ki jo je posebej za film napisal Andrej Veble, član skupine Buldožer.

Film, ki je nastal v neodvisni produkciji Kramberger & Uran, zaključujejo izjave pripovedovalcev o pravičnih kaznih za zločine, storjene nad človeštvom, ki so pogoj za njihovo življenje v prihodnosti.

Dželaludina svoje prošnje naslavlja na boga, želi pa si soočenja z resničnostjo, da bi lahko gradili na prihodnosti, z boljšimi pogoji za življenje. Mirnesa politike primerja s čredo ovac in pravi, da bi zločincem morali soditi ljudje, ki so preživeli genocid v Srebrenici, četudi niso takšni, da bi storili enake zločine. Edin verjame v mlade, a ne more razumeti, zakaj se preprosto ne da ujeti zločincev, ter za prihodnost ne vidi ustrezne rešitve, dokler so na oblasti nacionalisti. Sadmira si želi, da bi mednarodna skupnost ter državniki BiH poskrbeli za prihodnost mesta tako, da bi uredili svoje zgrešene prioritete in pri sprejemanju odločitev prebivalcem mesta zagotovili, da se podoben genocid nikoli več ne zgodi ter da Srebrenica ne ostane v rokah tistih, ki so pobili toliko ljudi.

Film je bil prvič prikazan konec junija 2008 na polinterni projekciji Rotary kluba Maribor Grad. Na festivalu DokMa 2008 se je lani potegoval za nagrado za najboljši slovenski dokumentarec, letos poleti pa je bil povabljen v tekmovalni program dokumentarnih filmov mednarodnega filmskega festivala v Sarajevu.

Saška Goropevšek